

«ЭКО boom» облыстық жобасын
Павлодар облысының білім беру ұйымдарында өткізуге және
ұйымдастыруға арналған әдістемелік ұсыныстар

➤ **«Бірінші сынып бақшасы» акциясы**

*«Жай ғана білу – аздық етеді,
білімді пайдалана білу керек».*
Гете

Өту мерзімі: 1 қыркүйек.

Қатысушылар: Павлодар облысының білім беру ұйымдарының (мектеп, интернат-үйлер) 1 сынып оқушылары және тәрбиеленушілері.

Акция мақсаты: формирование экологической культуры учащихся, оқушылардың, ата-аналардың, педагогикалық ұжымның бірлескен көгалдандыру жұмыстары арқылы тұлғаның еңбек, рухани-адамгершілік дамуы негізінде оқушылардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру.

11 жыл бойы өмірінің көп бөлігін өткізетін баланың екінші үйі, ол бірінші сынып оқушысы кезінде, мектептегі балалардың өсуі және өмірдің нышаны болып табылатын, мектепте ауаны ластанудан тазартқыш - ағаш отырғызу дәстүрін қалыптастыру.

Акция барысы:

- Жаңа оқу жылының басталуына дейін мектеп әкімшілігі «Бірінші сынып бақшасына» арналған жоспар-құрылымын құрайды, сондай-ақ қажетті жабдықтар тізімі, отырғызу материалдарын және т.б.
- 1 қыркүйекте бірінші сынып оқушылары ата-аналарымен бірге мектеп әкімшілігі таңдаған көшеттер отырғызды.
- 11 жыл бойы оқушы өзінің ата-анасымен бірге «өзінің» ағашын күтіп-ұстау жұмыстарын жүргізеді.
- 11 жылдан соң, мектеп түлегі, өзі отырғызған ағаш күтімін мектебіне тапсырады, мүмкіндігінше өз ағашына күтім жасау үшін туған мектеп қабырғаларына барып тұрады, мақтаныш сезіміне бөленеді, өйткені ол мектепте қоршаған ортаны қорғау жұмысының нәтижесіне жету үшін өзінің естеліктерінің бір бөлігін тастап кетеді.

Күзгі көгалдандыру аздап әуреге салады – бір ғана суарумен шектелуге болады, ал қалғандарын табиғаттың өзі аяқтайды. Күзгі ауа-райы мен жауын-шашын көшетке қажетті топырақ ылғалымен және жайлылығымен қамтамасыз етеді. Шын мәнінде, келешек демалыс уақытына қарамастан, ағаштың тамыры топырақ +4 ° С температурасына дейін салқындағанша өседі. Уақытында отырғызылған өсімдіктер тұрақты аяздардың басталуына дейін, жіңішке сіңіргіш тамырларды өсіруге уақыты жететін болады және жаңа маусымда көктемде отырғызылған көшеттер екі, тіпті үш апта бұрын өсуге көшеді. Ағаштарды ғимараттардан 5 метр, жер астындағы коммуникациялардан 2 метр және жолдың шетінен 10 метрден алыс отырғызды.

Көгалдандыру үшін келесідей сұрыпталым ағаштар мен бұталар ұсынылады:

- 20 м-ден астам биіктігі бар ағаштар – үлкен және ұсақ жапырақты жөкелер, үшкір жапырақты үйеңкі, кәдімгі шаған, кәдімгі шегіршін, сүйелді қайың, қызыл емен, атбасталшын, сібір балқарағайы, кәдімгі және тікенекті шырша;
- биіктігі 10-20 м - ақтал, батыс бозаршасы;
- бұталары 5-8 м жоғары – венгр, будандалған және кәдімгі мамыргүл, егілді және венгер, гинела үйеңкісі, шегіршін бұтасы;
- биіктігі 2,5 м-ге дейін - чубушник, калинажапырақты тобылғы, сары қараған;
- биіктігі 1-2 м – сібір аршасы, құмды шиесі, альпі және қара қарақат.

Кез келген мекеменің территориясын көгалдандыру кезінде қылқан жапырақты ағаштар мен бұталарды пайдалану керек, өйткені олар қыста негізгі рөл атқарады.

Ұлы өсімдіктерді, жұлыны бар, тікенектері бар, жеуге жарамсыз жемістерді пайдаланудан толық бас тарту керек.

Өсімдіктер болмауы керек: тамырларында, сабақтарында, жапырақтарында, гүлдерінде және жемістердің құрамында ұлы заттар; ауаға үлкен көлемде фитонцид, эфир майларын шығаратын, улану мен түрлі ағзалардың зақымдануы; аллергиялық ауруларға себеп болуы мүмкін.

Сарапшылар қысқа төзімді емес жеміс ағаштары мен бұталардың сорттарын күзде отырғызуға жол бермеуге кеңес береді:

Г [HYPERLINK "https://7dach.ru/tag/grushi/"](https://7dach.ru/tag/grushi/) руши, Я [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/yabloni/)

"<https://7dach.ru/tag/yabloni/>" блони, С [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/slivy/)

"<https://7dach.ru/tag/slivy/>" ливы, А [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/abrikosy/)

"<https://7dach.ru/tag/abrikosy/>" брикоса, П [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/persiki/)

"<https://7dach.ru/tag/persiki/>" ерсика, Ч [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/chereshni/)

"<https://7dach.ru/tag/chereshni/>" ерешни, М [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/mindal/)

"<https://7dach.ru/tag/mindal/>" индаля, В [HYPERLINK](https://7dach.ru/tag/vishni/)

"<https://7dach.ru/tag/vishni/>" ишни.

Оңтүстік климаттық аймақтардан әкелінген көшеттерді солтүстік аудандарда күзде отырғызу қателік болады, - олар Отанына ерекше аяздан аман қалмайды.

➤ «Қолданылған батареяларды және ПВХ өнімдерін жою» акциясы

*«Айт маған - мен ұмытамын, көрсет маған - мен есімде сақтаймын,
бұны істеуге бер - мен түсінемін»
(Конфуций)*

Өту мерзімі: 10 қазан.

Қатысушылар: Павлодар облысының білім беру ұйымдарының (мектеп, интернат-үйлер) 1-6 сынып оқушылары және тәрбиеленушілері

Акция мақсаты: қолданылған батареяларды және ПВХ өнімдерін ұтымды пайдалану үрдісін көрсету, зиянды қалдықтарды (батареялар мен ПВХ

өнімдерін) қоқысқа дұрыс тастамау арқылы табиғатқа және адамдардың денсаулығына келтірілген зиянды азайту, сондай-ақ әлеуметтік Интернет желінің көмегімен қолданылған батареяларды және ПВХ өнімдерін жағудың немесе олардың табиғатқа шығарылуының салдары туралы ақпараттық-білім беру жұмыстарын жүргізу. Қауіпті тұрмыстық қалдықтарды жоюға және қайта өңдеуге білім мен дағдыларды дамыту.

Ақпарат: қоқысқа лақтырылған бір саусақ батареясы, шамамен 20 шаршы метр жерді ауыр металдармен ластайды. Батареяларда арнайы белгі бар, яғни: «Қоқысқа тастамаңыз, оны арнайы қоқысқа тастау қажет». Және батареяда бұл белгі бекер емес! Батареяларды тастағаннан кейін металл жабыны жойылып, ауыр металдар топыраққа және жерасты суларына түседі.

Жерасты суларынан бұл металдар өзендер мен көлдерге немесе ауыз сумен жабдықтау үшін пайдаланылатын артезиан суларына түсе алады. Ең қауіпті металдардың бірі, сынап, адам ағзасына түсуі мүмкін.

Ақпарат: ПВХ – бұл поливинилхлорид, синтетикалық термопластикалық полярлық полимер, полимерлеу нәтижесінде алынған винилхлорид. Поливинилхлоридтен (ПВХ) жасалған затты күйдірген кезде, фосген газы шығарылатыны Бірінші дүниежүзілік соғыс уақытынан бастап жауынгерлік уандырғыш зат ретінде белгілі. ПВХ өртеген кезде диоксиндер пайда болады - денеден шығарылмайтын ең улы заттар. Табиғи маталардан жасалған бұйымдар топырақта 2-3 жылда, қағаздан жасалған пакет - 1 айда бөлшектенеді, ең ұзақ ыдырайтын пластикалық бөтелкелер, полиэтилен пленкасы және басқа да ПВХ өнімдері - 100-ден 400 жылға дейін.

Акция барысы:

Әрбір бастауыш сынып оқушысына қолданылған батареяны және пластикалық бөтелкені, немесе құрамында пластиктен тұратын басқа заттарды мектепке әкелу тапсырмасы беріледі.

Егер ауылда жеке қоқыс жинауға арнайы контейнерлер орнатылмаған болса, онда мектепте қолданылған батареяларға және жеке пластмассадан жасалған бұйымдарды жинау үшін арнайы бак (немесе бакқа ұқсас) орнатылған. Акцияның барлық қатысушылары бір мезгілде, үйден алып келген батареяларды және пластмасса бұйымдарын арнайы бакқа тастайды, сонымен қатар оларға қолданылған батареялардың және пластмасса бұйымдарының зияны және қоршаған орта үшін осындай әрекеттердің маңыздылығын түсіндіреді. Батареялар мен ПВХ өнімдерін жинағаннан кейін, контейнерлердің ішіндегісін батареялар мен пластмасса бұйымдарын қабылдау пунктіне немесе қалаға - көшелерде орнатылған арнайы контейнерге шығару және тапсыруды мектеп ұйымдастырады. Акцияның егжей-тегжейлі сипаттамасы мен фотосуреттер, оның қатысушыларымен бірге #ЭКОboomПавлодар хэштегімен тегін Instagram қосымшасында жарияланады. Өткізілген іс-шаралардың мониторингісі парақша беттеріне кіріп шығу және автордың жарияланымын белгілеуді ескере отырып жүзеге асырылады. Фотосуреттердің саны - 1-5.

➤ «Энергия және су болашақ үшін» акциясы

Өткізу мерзімі: 1 - 30 қараша.

Қатысушылар: Павлодар облысының білім беру ұйымдарының (мектеп, интернат-үйлер) 7-11 сынып оқушылары және ата-аналарымен берлесіп.

Мақсаты: табиғаттың су ресурстарын ұтымды пайдаланудың маңыздылығы туралы ақпараттық-ағартушылық жұмыс, күнделікті өмірде суды және электр энергиясын үнемдеу дағдыларын үйрету.

Акция барысы:

Акцияның әрбір қатысушысы бір ай бойы тегін WhatsApp қосымшасының жеке мәртебесінде күнделікті электрэнергия мен суды үнемдеудің өзіндік үлгісі бар фотосуреттерін, сондай-ақ өз отбасы мүшелерінің табиғатты ұтымды пайдалану әрекетін жариялайды. Бұл акцияға қатысу туралы егжей-тегжейлі сипатталған фотосуреттер авторы #ЭКОboomПавлодар хэштегімен тегін Instagram қосымшасында орналастырады. Жүргізілген іс-шаралардың мониторингісі оқу жылының соңында, мамыр айында, белсенді түрде парақшаға қатысқан және қоғамның тануын және мақұлдауын көрсететін авторлық басылымды, сондай-ақ еліктеуге үлгі ретінде көрсететін «Ұнайды» ескере отырып жүргізілетін болады. Фотосуреттердің саны - 1-5.

➤ «Құстарға арналған кафе» экологиялық акциясы

Өткізу мерзімі: желтоқсан, қаңтар және ақпан айларында. 5 желтоқсан - акцияның басталуы, 27 ақпан - аяқтау.

Қатысушылар: Павлодар облысының білім беру ұйымдарының (мектеп, интернат-үйлер) 4-6 сынып оқушылары және тәрбиеленушілері.

Акция барысы:

- Акция қараторғай үйшіктерін, құстар үшін астау дайындау және ілінуді көздейді. Бұл акция табиғатқа деген сүйіспеншілікті, құстарға мұқият және қамқорлықпен қарауды, сондай-ақ осы мәселеге қоғамның назарын аударуды мақсат етеді. Үш қысқы ай ішінде астауды азықпен үздіксіз толтыру үшін әрбір класс үшін жұмыс кестесі бекітіледі.
- Өткізілген акцияның сипаттамасымен фотосуреттерді оның қатысушыларымен бірге #ЕКОboomPavlodar хэштегімен тегін Instagram қосымшасында орналастырылады. Өткізілген іс-шаралардың мониторингі парақшаларды белсенді қарау және автордың жарияланымын белгілеуді ескере отырып жүзеге асырылады. Фотосуреттердің саны - 1-5.

➤ «Жақсылық жаса» пластикалық қалпақшаларды жинау акциясы

Өткізу мерзімі: қыркүйектен сәуір айына дейін. Тіркеу пунктiне тапсыру - 2021 жылғы 7 қаңтар және 2021 жылғы 19 сәуір.

Акцияның мақсаты: экологиялық мәдениет деңгейін көтеру, өсіп келе жатқан ұрпақтың ортасында өзінің әлеуметтік маңыздылығын, қайырымдылық сезімін қалыптастыру

Акция барысы:

- Қажет: қақпақшаларды жинау, қабылдау пунктіне тапсыру, түскен қаражатты ауыр науқас балалар мен көмекке мұқтаж басқа адамдарға бағыттау. Әр адам көмектесе алады, сонымен бірге қаржылық шығындар жоқ.
- Түскен ақша қайырымдылыққа кетеді. Неліктен мұндай қалдықтар түрі? Себебі, қақпақшалар өте шағын болғандықтан, оларды, мысалы, бес литрлік пластмасса бөтелкелерде, қапшықтарда сақталуы мүмкін, олар толтырылған кезде мектепке тапсыру сондай-ақ мектептерде әр сыныпта қақпақтарды жинау үшін контейнер немесе бес литрлік пластикалық бөтелке орнату қажет. Мектеп әкімшілігі жинақталған қақпақтар үшін сақтау бөлмесін ұйымдастырады.
- Мектеп 2021 жылдың 7 қаңтарда және 2021 жылдың 19-шы сәуірінде жиналған материалды Павлодар қаласының Мейірімділер Клубына тапсырады (немесе мектеп қалауы бойынша пластикалық қақпақшаны қабылдайтын жеке кәсіпкерге), ал клуб қақпақтарды Қарағанды облысындағы өңдеуші зауытқа тапсырады, акцияның қайырымдылық мақсаттары туралы білген соң, қақпақтарды нарықтағыдан екі есе жоғары баға бойынша қабылдауға келісті: бір килограмға 100-110 теңге. Павлодар қаласының Мейірімділер клубының координаторы Құстаулетов Асхат Омарұлымен 87021116065 алдын-ала хабарласу қажет, сізге ауданға немесе қалаға жақын пластикалық қақпақтарды қабылдау пункттерін хабарлайды немесе өздері жиналған қақпақтарды алып кетеді. Клубтың қызметі туралы толық ақпаратты Instagramclub_dobryakov_pavlodar сайтынан табуға болады. Кез келген қақпақтар жарайды: сүт, шырын, май, «киндер-сюрприз» орамасы, тіс пастасы, шампунь және т.б., ең бастысы, пластик болуы тиіс. Жақсылықты бөлісу - қиын емес. Адамның өзі акцияға қатысудан ештеңе жоғалтпайды, өйткені алдында қақпақтар қоқыс жинағына жіберілді, тіпті біреуін тапсырса да, ол жалпы игілікке үлес қосады.
- Өткізілген акцияның сипаттамасымен фотосуреттерді оның қатысушыларымен бірге #EKOboomPavlodar хэштегімен тегін Instagram қосымшасында орналастырылады.
- Өткізілген іс-шаралардың мониторингі парақшаларды белсенді қарау және автордың жарияланатынын белгілеуді ескере отырып жүзеге асырылады. Фотосуреттердің саны - 1-5.

➤ «ЭКО CROSS» акциясы

Өткізу мерзімі: 22 сәуір – Халықаралық Жер күні

Қатысушылар: Павлодар облысының білім беру ұйымдарының (мектеп, интернат-үйлер, ТЖМБ) 8-11 сынып оқушылары және тәрбиеленушілері.

Акцияның мақсаты – қызықтырғыш, жарыс түрінде қоқысты жинаудың, қоршаған ортаны қорғаудың, спорт пен салауатты өмір салтын насихаттаудың, экологиялық мәдениетті енгізудің және туған өлкенің табиғатына мұқият қараудың маңыздылығына назар аударту.

Акция барысы:

- Сәуірдің басында «ЭКО CROSS» экологиялық акциясының басталу күні, орны және уақыты жарияланады.
- Акция күні эко-кросс қатысушылары елді мекеннің белгілі бір бөлігіндегі қашықтықты өтетін топтарға бөлінеді. Әр учаскіде тәуелсіз бақылаушы бар. Әрбір қатысушыға қоқыс жинау үшін қапшықтар және басқа құрал-жабдық беріледі немесе алдын-ала акция туралы хабарландыруда жеке құрал-жабдықтарымен қатысу талаптары көрсетіледі.
- Қашықтықтың соңында тәуелсіз бақылаушылар эко-кросстың әрбір қатысушысы жинаған қапшықтар санын есептейді.
- Ең көп қоқыс жинайтын қапшықтар санына сәйкес акцияға қатысушылар I, II және III дәрежелі дипломдармен, сондай-ақ басқа бағалы сыйлықтармен марапатталды.

